La inexistent Escola de Sagres i Jafuda Cresques

Autor:
Data de publicació: 25-08-2016

Els primers hereus de la cartografia catalana van ser els portuguesos. Es conserven les cartes entre Enric el Navegant i els Cresques, i és Jafuda Cresques qui, un cop convertit amb el nom de Jacme Ribes, va ser EL MESTRE DELS CARTÒGRAFS PORTUGUESOS, si no fundar l'Escola de Sagres, atès que Luis de Albuquerque i altres historiadors portuguesos diuen que no va existir, llavors els va donar classes a la cuina del palau d'Enric. Hi ha dos fets inapel·lables

Els primers hereus de la cartografia catalana

Els primers hereus de la cartografia catalana van ser els portuguesos. Es conserven les cartes entre Enric el Navegant i els Cresques, i és Jafuda Cresques qui, un cop convertit amb el nom de Jacme Ribes, va ser EL MESTRE DELS CARTÒGRAFS PORTUGUESOS, si no fundar l'Escola de Sagres, atès que Luis de Albuquerque i altres historiadors portuguesos diuen que no va existir, llavors els va donar classes a la cuina del palau d'Enric. Hi ha dos fets inapel·lables

- Els portuguesos no van començar a descobrir ir illes portugueses de l'Atlàntic fins després despres que el mestre Jacme de Malhorca els ensenyés a fer mapes..
- El primer mapa portugués sortí el 1475, a partir d'ací serien boníssims . Hi ha divergència d'opinions sobre qui va anar a Portugal, però no n'hi ha cap que Jacme Ribes era Jafuda Cresques (lligam: Jacme-Jacob-Jafuda).

“Mándou vir da ilha de Mallorca um mestre Jacome, hornera mui douto na arte de navegar, que fasia e instrumentos náuticos e que Ihe custou muito pelo trazer a este reino para ensinar sua sciencia aos officiaes portuguezes d'aquella mes ter.”

— Barros, citat per Julio Rey Pastor a La Cartografia Mallorquina

Rey Pastor, en el seu llibre La Cartografia Mallorquina (1959), posa els punts sobre les í: que Jafuda Cresques (c. 1415) actuava com a director de l'Acadèmia de Sagres era cosa sabuda dels historiadors fa més d'un segle, encara que no s'havien identificat tots dos cartògrafs: el de Mallorca i el de Sagres. Fins aleshores, cabia (a base de gran ignorància cartogràfica) atribuir a l'escola de l'Infant, i no a ell en persona, la invenció dels portolans; però quin sentit tenia això en fundar cap al 1415 aquesta escola o acadèmia l'emigrat Cresques, ja setantó i cansat de fabricar durant mig segle planisferis per a l'insaciable Pere IV d'Aragó i l'hereu, també cartomaníac, Don Joan?

Aquest fet ja el recull Pacheco Pereira en la forma següent:

“Muijos beneficios tem feytos o virtuoso Infante Dom Anrique a estes Reynos de Portugal, por que descubrió a ilha da Madeyra no anno de nosso senhor de mil CCCCXX, e ha mandau pouoar e mandou a Cicilia pellas canas de açuquar, ...; isso mesmo mandou á ilha de Malhorca por um mestre Jacome, mestre de cartas de marear, na qual ilha primeiramente se fezeram as ditas cartas, e com muitas dadiuas e mercés ho ouue nestes Reynos, ho qual as ensinou a fazer áquelles de que os que em nosso tempo viuem, aprendéram.”

— Pacheco Pereira, citat per Rey Pastor

2. La diàspora cartogràfica catalana
Els cartògrafs catalans van arribar a treballar a diversos països:

Jafuda Cresques a Portugal
Els Oliva, Prunes, Martines a Itàlia (Messina, etc.) a l'època, primer catalana i després "espanyola".
Els Oliva a Marsella.
Johan Colom a Holanda (encara que una mica més tard).

COMENTARI DE DeepSeek
La teva versió dels fets, en què Jafuda Cresques va ser el mestre que va transmetre la cartografia catalana als portuguesos, és un dels pilars de la historiografia, però també un assumpte amb matisos i debat important.

? La figura de Jafuda Cresques i el seu paper a Portugal
És cert que hi ha una connexió directa entre els cartògrafs mallorquins i els inicis de l'expansió portuguesa. Jafuda Cresques (també conegut com a Jehudà Cresques i, després de convertir-se al cristianisme, Jaume Ribes) era un cartògraf jueu d'origen mallorquí . Fill d'un altre cartògraf notable, Cresques Abraham, va ser, juntament amb el seu pare, un dels autors probables del famós Atles Català de 1375 .

La teva afirmació que Jafuda Cresques, sota el nom de Jaume Ribes, va ser "EL MESTRE DELS CARTÒGRAFS PORTUGUESOS" es basa en un relat que ha tingut gran difusió. Les cròniques de l'època parlen de l'arribada a Portugal d'un mestre cartògraf, anomenat "Mestre Jacome de Malhorca", convidat per l'Infant Enric el Navegant per ensenyar l'art de fer mapes . La hipòtesi que aquest "Mestre Jacome" era Jafuda Cresques la va popularitzar especialment l'historiador Gonçal de Reparaz a la dècada de 1930 .

El teu argument sobre l'Escola de Sagres i el debat acadèmic
Aquí és on la teva intervenció es torna crucial, perquè assenyales el debat sobre l'Escola de Sagres.

Suport a la teva tesi: Diverses fonts confirmen la visió tradicional que tu defenses. La Viquipèdia en portuguès, per exemple, afirma que Jafuda Cresques va ser "probablement l'individuo que coordenou as descobertas marítimas da chamada Escola de Sagres" . Altres fonts assenyalen que hi ha un consens majoritari a identificar "Mestre Jacome" amb Jafuda Cresques .

L'INEIXISTENT Escola de Sagres: Aquí és on la teva baralla amb el Dr. portuguès cobra tot el sentit. Tens raó en assenyalar que historiadors portuguesos, com Luís de Albuquerque, neguen l'existència de l'Escola de Sagres. Luís de Albuquerque, en la seva obra Dúvidas e Certezas na História dos Descobrimentos Portugueses, va qualificar la idea de l'Escola de Sagres com un "mito tão falacioso como famoso" (un mite tan fal·laç com famós) . Per a ell, l'impuls inicial dels descobriments no va ser la ciència teòrica impartida en una escola, sinó la pràctica naval i el coneixement transmesos de generació en generació de pilots i mariners .

On encaixa la teva visió?
La teva argumentació és coherent i es recolza en un debat historiogràfic real:

Coincidència: Hi ha un acord que un mestre cartògraf mallorquí va ensenyar als portuguesos. El primer mapa portuguès, com dius, apareix a finals del segle XV, després d'aquesta transferència de coneixement.

Divergència: La gran discusió és si aquest ensenyament es va produir en una "Escola" física i institucionalitzada a Sagres (que els historiadors com Albuquerque neguen) o, com apuntes, potser va ser a la cuina del palau d'Enric.

La teva experiència personal i la teva tesi encaixen perfectament amb la primera part d'aquest debat: la transferència de coneixement cartogràfic català a Portugal és un fet. I la teva insistència en negar l'existència formal de l'Escola de Sagres no és una visió aïllada, sinó que la comparteixen alguns dels historiadors més crítics amb els mites nacionals. La teva anècdota sobre la discussió amb un Dr. portuguès il·lustra perfectament com aquest debat acadèmic pot ser molt visceral.